

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU AB „LIETUVOS PAŠTAS“ TEIKIANT PASLAUGAS TYRIMO

2020 m. sausio 20 d. Nr. (19)SN- 183)SP-3
Vilnius

2019 m. spalio 18 d. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) gautas Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos persiūstas pareiškėjos (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Pareiškėja) skundas, kuriame nurodoma, jog Pareiškėjos pilnametis negalią turintis sūnus (*duomenys neskelbtini*) nebuvo aptarnautas Kauno 3-iajame pašte (A. Juozapavičiaus pr. 81, Kaune). Pareiškėja nurodė, jog 2019 m. rugsėjo 21 d., šeštadienį, apie 11:30 val., Pareiškėja palydėjo intelekto negalią (Dauno sindromą) turintį sūnų į Kauno 3-įjį paštą atsiimti jo šalpos pensijos. Pareiškėja nurodo, jog tai – „mums įprasta praktika, nes dar nesu įteisinusi globos, taigi, pagal įstatymą jis yra veiksnus“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta). Pareiškėja teigia, jog „tokiu būdu mes nuolat atsiimdavom šalpos pensiją Lietuvos pašte ir niekada lig šiol nebuvo kilę jokios problemos. (*duomenys neskelbtini*) pastaruoju metu pasirašo visus reikalingus dokumentus (pvz., sutartį dėl dienos centro lankymo), turi balsavimo teisę“.

Pareiškėja nurodo, jog 2019 m. rugsėjo 21 d. Kauno 3-iojo pašto darbuotoja J. (pavardė Pareiškėjai nežinoma) atsisakė (*duomenys neskelbtini*) išmokėti jam priklausančią šalpos pensiją, nors jis pateikė galiojantį savo pasą. Pareiškėja nurodo, kad jos sūnus nebuvo atsiėmęs šalpos pensijos liepos bei rugpjūčio mėnesiais, kadangi tais mėnesiais pensijos mokėjimo metu buvo išvykęs atostogauti. Ji teigia, jog „pašto darbuotoja sustabdė mokėjimą visos susikaupusios sumos (apie 800 eurų), užkirsdama kelią socialiai pažeidžiamam asmeniui gauti jam priklausančias ir reikalingas lėšas“. Pareiškėja nurodo, jog „finansinis nesklandumas nėra svarbiausia. Aš ir mano sūnus (*duomenys neskelbtini*) tąkart Kauno 3-iajame pašte patyrėme pažeminimą ir didelį moralinį sukrėtimą, pirmą kartą supratome, kaip lengvai pažeidžiamos neįgaliųjų teisės, o mus ginančios deklaracijos ne visada galioja“.

Lygių galimybių kontrolierių pavadavusi Seimo kontrolierė Milda Vainiutė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 2 dalimi, 2019 m. lapkričio 5 d. raštu Nr. (19)SN-183)S-661

kreipėsi į AB „Lietuvos paštas“ (toliau – ir Bendrovė) administraciją, prašydama pateikti informaciją, ar Bendrovė gali patvirtinti Pareiškėjos skunde nurodytas aplinkybes; dėl kokių priežasčių Pareiškėjos sūnui atsisakyta išmokėti jam priklausančią šalpos pensiją; ar asmenims su negalia yra sudarytos vienodos galimybės, palyginus su kitais asmenimis, naudotis Bendrovės teikiamomis paslaugomis. Paprašyta pateikti kitą su tyrimo esme susijusią reikšmingą informaciją bei įrodymus.

2019 m. gruodžio 12 d. raštu Nr. (19)SN-183)S-790 bei raštu Nr. (19)SN-183)S-791 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė) kreipėsi į Bendrovę bei Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybą (toliau – Fondo valdyba), prašydama pateikti tarp Bendrovės bei Fondo valdybos sudarytą sutartį dėl šalpos išmokų mokėjimo tvarkos, taip pat Fondo valdybos Kauno skyriaus nustatytą išmokų mokėjimo tvarką (jei tokia tvarka yra patvirtinta).

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2019 m. lapkričio 20 d. gautame Bendrovės rašte Nr. 3-2019-05829 (toliau – Raštas) nurodoma, jog išmokų išmokėjimo paslauga Bendrovėje yra teikiama vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktuose ir su išmoka paskyrusiu subjektu sudarytoje sutartyje nustatytais reikalavimais.

Paaikškinama, jog išmokos išmokėjimas yra finansinė paslauga, todėl prieš ją suteikiant turi būti atliekama kliento ir naudos gavėjo asmens tapatybės nustatymo procedūra ir patikrintas išmoka atsiimančio asmens tapatybę patvirtinantis dokumentas (toliau – asmens dokumentas). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 9 straipsnio 4 dalimi, finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai privalo imtis priemonių ir nustatyti bei patikrinti kliento ir naudos gavėjo tapatybę vykdydami pinigų perlaidų grynaisiais pinigais paslaugas, kai siunčiamų ar gaunamų pinigų suma viršija 600 eurų ar ją atitinkančią sumą užsienio valiuta.

Rašte pažymima, jog Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad asmens tapatybės kortelėje ir pase turi būti piliečio veido atvaizdas ir piliečio parašas, o piliečiui, kuris nesugeba pasirašyti dėl fizinės negalios ar yra neveiksnius, asmens tapatybės kortelė ar pasas gali būti išduoti be jo parašo. Vadovaujantis išmoka paskyrusio subjekto

(Fondo valdybos Kauno skyriaus) nustatyta išmokų išmokėjimo tvarka, išmokos mokamos gavėjui pateikus pasą arba kitą asmens dokumentą, pasirašiusiam išmokos išmokėjimo kvituose bei parašiusiam gavimo datą. Tai reiškia, kad Bendrovė išmokų išmokėjimo paslaugos teikimo metu privalo patikrinti asmens tapatybę, gauti asmens parašą ant atitinkamos išmokos išmokėjimą patvirtinančio dokumento bei patikrinti, ar asmens parašas pastarajame dokumente atitinka parašą asmens dokumente.

Bendrovė pažymi, kad teisės aktai nenumato išimtinių atvejų, kuriems esant Bendrovė galėtų neatlikti kliento tapatybės nustatymo procedūros, taigi konkrečiu Pareiškėjos nurodomu atveju kyla teisės kolizija. Nenorėdama pažeisti teisės aktuose nustatytų reikalavimų bei siekdama tinkamai užtikrinti kliento interesus, Bendrovė kreipėsi į išmoką paskyrusį subjektą bei kitas atsakingas institucijas prašydama patarti, kaip elgtis esant pirmiau aprašytai situacijai.

Bendrovė, atsakydama į Rašte pateiktus klausimus, paaiškino, kad Pareiškėja kartu su išmokos gavėju (*duomenys neskelbtini*) 2019 m. rugsėjo 21 d. kreipėsi į Kauno 3-įjį paštą dėl išmokos išmokėjimo, tačiau ši paslauga išmokos gavėjui nebuvo suteikta. 2019 m. rugsėjo 21 d. Bendrovė gavo Pareiškėjos skundą, į kurį atsakė 2019 m. rugsėjo 27 d., o 2019 m. spalio 17 d. Bendrovėje gautas Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos raštas, atsakymas į kurį pateiktas 2019 m. spalio 24 d. Siekdama klientui padėti susiklosčiusioje situacijoje bei išsiaiškinti, kaip Bendrovė turėtų elgtis ateityje panašiose situacijose, Bendrovė kreipėsi į atsakingas institucijas dėl sprendimo (patarimo) šioje netipinėje situacijoje.

Bendrovės darbuotoja išmokos gavėjui (*duomenys neskelbtini*) atsisakė suteikti išmokos išmokėjimo paslaugą, nes išmokos gavėjo tapatybės nustatymo metu buvo pateiktas Lietuvos Respublikos piliečio pasas be parašo ir darbuotoja negalėjo atlikti teisės aktuose nustatytos naudos gavėjo tapatybės nustatymo procedūros. Kadangi su panašia situacija neteko susidurti anksčiau, nėra instrukcijų darbuotojams, kaip jie turėtų elgtis tokioje situacijoje. Gavus atsakingų institucijų paaiškinimus (pasiūlymus) dėl to, kaip reikėtų elgtis išmokant išmoką asmeniui, kurio asmens dokumente nėra parašo, Bendrovė nedelsdama tokias instrukcijas parengs.

Rašte teigiama, jog Bendrovėje paslaugos yra teikiamos visiems asmenims vienodomis sąlygomis, o išmokų išmokėjimo paslaugos teikimo sąlygos yra nustatytos teisės aktuose ir su išmoką paskyrusiu subjektu sudarytoje sutartyje. Bendrovė supranta teikiamų išmokų išmokėjimo paslaugų socialinę svarbą, todėl kiekvienas nestandartinis atvejis, kaip ir skunde nurodytą kartą, vertinamas individualiai, esant būtinybei įtraukiant ir atsakingas institucijas. Bendrovė nediferencijuoja savo

klientų, visiems klientams užtikrina vienodo standarto paslaugų teikimą, investuoja į infrastruktūrą, kad žmonėms su negalia būtų kuo patogiau naudotis Bendrovės paslaugomis.

Bendrovė nurodo, jog nesiekė pažeisti Pareiškėjos arba jos sūnaus teisių ir neturėjo siekių juos diskriminuoti. Ji teigė suprantanti, kad išmokų gavimas laiku yra svarbus, ir stengsis, kad susiklosčiusi situacija būtų išspręsta kuo skubiau.

2019 m. gruodžio 30 d. gautame Fondo valdybos rašte Nr. (1.11E)I rašte nurodoma, jog Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo 40 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos pensijas pristato Fondo valdybos nustatyta tvarka, suderinta su Valstybinio socialinio draudimo fondo taryba. Pensijos ir kitos išmokos jų gavėjams pristatomos vadovaujantis Fondo valdybos direktoriaus 2009 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. V-791 „Dėl pensijų, kompensacijų, kompensacinių išmokų ir rentų pristatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto pensijų, Pensijų, kompensacijų, kompensacinių išmokų ir rentų pristatymo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) nustatyta tvarka. Su minėtu raštu Fondo valdybos pateikė Bendrovės bei Fondo valdybos sudarytą 2019 m. kovo 28 d. Pensijų ir kitų išmokų išmokėjimo mokėjimo ar elektroninių pinigų įstaigoje paslaugų sutarties Nr. 2019-00707/F1-0-43 (toliau – Sutartis) kopiją.

2020 m. sausio 8 d. gautame Bendrovės rašte Nr. 3-2020-00037 nurodoma, jog, pagal Bendrovės ir Fondo valdybos Kauno skyriaus 2019 m. gegužės 30 d. sudarytos pensijų ir kitų išmokų pristatymo gavėjams sutarties Nr. (3.79)FV-13-18/2019-01238 (toliau – Sutartis II) 3.12 punktą, išmoka išmokama gavėjui, pateikusiam asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, pasirašiusiam išmokos išmokėjimo kvite bei parašiusiam gavimo datą. Sutarties II 3.14 ir 3.15 punktuose numatyta išmokos išmokėjimo kitam asmeniui tvarka ir būdai – pagal teisės aktų nustatyta tvarka išduotą įgaliojimą arba teismo nutartį, kuria asmuo paskirtas išmokos gavėjo globėju. Visais atvejais išmokos išmokėjimo – priėmimo faktui pavirtinti yra reikalingas išmoką priėmusio asmens parašas, kurio autentiškumas nustatomas atsižvelgiant į paslaugos teikimo metu pateiktą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą. Rašte taip pat nurodoma, jog Bendrovė, vykdydama Sutartį II, nuosekliai laikosi Sutartyje II nustatytų reikalavimų, o visi klientai (išmokų gavėjai) yra aptarnaujami vienodai, Sutartyje II nustatyta tvarka, neišskiriant ir nediskriminuojant nė vieno kliento. Kilus ginčo situacijai, Bendrovė kreipėsi į išmoką paskyrusį subjektą, prašydama paaiškinti, kaip turėtų būti išmokėta išmoka asmeniui, pateikusiam asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą be parašo.

Rašte nurodoma, kad konsultacijos su išmoką paskyrusio subjekto atstovais metu paaiškinta, jog, atsižvelgiant į tai, kad paslaugos teikimo metu buvo pateiktas Lietuvos Respublikos piliečio pasas

be parašo, o išmokos gavėjui globa nėra paskirta, galima alternatyva – įgaliojimas darbo užmokesčiui ir kitoms su darbo santykiais susijusioms išmokoms, pensijoms, pašalpoms stipendijoms gauti, kuri negalintis pasirašyti asmuo suteiktų kitam asmeniui. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.139 straipsniu, toks įgaliojimas gali būti patvirtintas supaprastinta tvarka.

Rašte teigiama, jog Bendrovė siekia visiems klientams užtikrinti vienodo standarto paslaugų teikimą ir jokių būdu nesiekė pažeisti Pareiškėjos arba jos sūnaus teisių bei neturėjo siekio juos diskriminuoti. Bendrovei teikiant išmokų išmokėjimo paslaugą visiems gavėjams sudaromos vienodos sąlygos gauti šią paslaugą, taikomos vienodos sąlygos ir garantijos už tapačias paslaugas.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė nepažeidė Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip

pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ Bendrojoje pastaboje Nr. 2 (toliau – Pastaba) nurodė, jog prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai ir visapusiško bei lygiateisio dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida. Be fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo neįgalieji neturės lygių galimybių dalyvauti savo visuomenės gyvenime (Pastabos 1 str.)

Svarbu, kad prieinamumo klausimas būtų sprendžiamas visais aspektais, apimant fizinę aplinką, transportą, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas. Subjektų, valdančių pastatus, transporto infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas, juridinio asmens statusas ir viešasis ar privatus pobūdis nebeakcentuojami. Visuomenei tiekiamos prekės, produktai ir teikiamos paslaugos turi būti prieinamos visiems, neatsižvelgiant į tai, ar juos / jas valdo ir (arba) tiekia / teikia valstybės institucija ar privati įmonė. Neįgalieji turėtų turėti vienodas galimybes naudotis visomis visuomenei tiekiamomis prekėmis, produktais ir teikiamomis paslaugomis taip, kad būtų užtikrintos veiksmingos bei vienodos galimybės ir gerbiamas jų orumas. Toks požiūris kyla iš draudimo diskriminuoti; prieinamumo galimybių neužtikrinimas turėtų būti laikomas diskriminacija, nesvarbu, ar kaltininkas yra viešasis ar privatus subjektas. Prieinamumas turėtų būti užtikrintas visiems neįgaliesiems, nepaisant negalios pobūdžio, neišskiriant jų jokiais pagrindais – rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitų įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turto, gimimo ar kitokios padėties, teisinės ar socialinės padėties, ar amžiaus. Sprendžiant prieinamumo klausimą reikėtų ypač atsižvelgti į neįgaliųjų lyties ir amžiaus aspektus (Pastabos 13 str.).

Kadangi prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai, kaip nustatyta Konvencijos 19 straipsnyje, ir visapusiško bei lygiateisiško dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida, atsisakymas pritaikyti sąlygas naudotis fizine aplinka, transportu, informacijos ir ryšių technologijomis, taip pat visuomenei prieinamais objektais ir paslaugomis turėtų būti laikomas diskriminacija (Pastabos 23 str.).

Prieinamumas siejamas su grupėmis, o tinkamas sąlygų pritaikymas – su pavieniais asmenimis. Tai reiškia, kad pareiga užtikrinti prieinamumą yra *ex ante* pareiga. Todėl valstybės, Konvencijos Šalys, turi pareigą užtikrinti prieinamumą prieš gaudamos pavienio asmens prašymą patekti į tam tikrą vietą ar naudotis tam tikra paslauga (Pastabos 25 str.).

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriamos mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent ši veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas asmuo, neturintis šio požymio.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo, kurio paskirtis – nustatyti pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemones bei institucijas, atsakingas už pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimą, 9 straipsnyje įtvirtinta, jog finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai, išskyrus asmenis, nurodytus šio straipsnio 3 ir 4 dalyse, privalo imtis priemonių ir nustatyti bei patikrinti kliento ir naudos gavėjo tapatybę:

- 1) prieš pradėdami dalykinius santykius;
- 2) prieš atlikdami vienkartinės ar kelias tarpusavyje susijusias pinigines operacijas arba sudarydami sandorius, kurių suma lygi arba viršija 15 000 eurų ar ją atitinkančią sumą užsienio valiuta,

nesvarbu, ar sandoris atliekamas vienos, ar kelių susijusių operacijų metu, išskyrus atvejus, kai kliento ir naudos gavėjo tapatybė jau yra nustatyta;

3) prieš atliekant valiutos keitimo operacijas (perkant arba parduodant valiutą) grynaisiais pinigais, jeigu perkamų arba parduodamų grynųjų pinigų suma lygi arba viršija 3 000 eurų sumą ar ją atitinkančią sumą užsienio valiuta, nesvarbu, ar sandoris atliekamas vienos, ar kelių susijusių operacijų metu;

4) vykdydami pinigų perlaidų grynaisiais pinigais paslaugas, kai siunčiamų ar gaunamų pinigų suma viršija 600 eurų ar ją atitinkančią sumą užsienio valiuta;

5) vykdydami ir priimdami pinigų pervedimus – vadovaudamiesi 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2015/847 dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1781/2006, nuostatomis;

6) kai kyla abejonų dėl anksčiau gautų kliento ir naudos gavėjo tapatybės duomenų teisingumo ar autentiškumo;

7) bet kuriuo kitu atveju, kai kyla įtarimų, kad yra, buvo ar bus vykdoma pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo veika.

Pagal minėto įstatymo 10 straipsnio nuostatas, finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai, nustatydami kliento – fizinio asmens tapatybę, kai ji nustatoma jam dalyvaujant fiziškai, reikalauja iš kliento – fizinio asmens Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės asmens tapatybės dokumento arba leidimo gyventi Lietuvoje, kuriame yra šie duomenys, patvirtinantys jo tapatybę:

1) vardas (vardai);

2) pavardė (pavardės);

3) asmens kodas (užsieniečiui – gimimo data (jeigu yra – asmens kodas ar kita šiam asmeniui suteikta unikali simbolių seka, skirta asmeniui identifikuoti, leidimo gyventi Lietuvoje numeris ir galiojimo laikas, jo išdavimo vieta ir data (taikoma užsieniečiams);

4) nuotrauka;

5) parašas (išskyrus atvejus, kai asmens tapatybės dokumente jis neprivalomas);

6) pilietybė (jeigu asmuo be pilietybės – valstybę, kuri išdavė asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą).

Pagal Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo, reglamentuojančio asmens tapatybės kortelės ir paso paskirtį, šių asmens dokumentų išdavimo, keitimo ir galiojimo

sąlygas, juose įrašomus duomenis, 5 straipsnį, asmens tapatybės kortelėje ir pase pagal Lietuvos Respublikos gyventojų registro duomenų bazės duomenis įrašomi šie duomenys apie pilietį:

- 1) vardas (vardai);
- 2) pavardė;
- 3) lytis;
- 4) gimimo data;
- 5) asmens kodas;
- 6) pilietybė.

Asmens tapatybės kortelėje ir pase turi būti piliečio veido atvaizdas ir piliečio parašas. Piliečiui, kuris nesugeba pasirašyti dėl fizinės negalios ar yra neveiksnius, asmens tapatybės kortelė ar pasas gali būti išduoti be jo parašo (5 str. 3 d.).

Remiantis Civilinio kodekso (CK) 2.139 straipsnio 1 dalies nuostatomis, įgaliojimą, kurį fizinis asmuo duoda korespondencijai (konkrečiai – siunčiamiems pinigams ir pašto siuntiniams) gauti, taip pat darbo užmokesčiui ir kitoms su darbo santykiais susijusioms išmokoms, pensijoms, pašalpoms, stipendijoms ar viešosioms ir administracinėms paslaugoms gauti, gali patvirtinti organizacija, kurioje fizinis asmuo dirba ar mokosi, daugiabučių namų savininkų bendrijos, kurios name gyvena fizinis asmuo, pirmininkas, seniūnijos, kuriai priskirtoje teritorijoje gyvena fizinis asmuo, seniūnas, esančio tolimajame plaukiojime jūrų laivo kapitonas.

Šio straipsnio 1 dalyje nurodyto įgaliojimo patvirtinti nereikia, jeigu jį informacinių technologijų priemonėmis sudarė fizinis asmuo ir davė jį įregistruodamas Įgaliojimų registre (CK 2.139 str. 2 d.).

Šalpos pensijų įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad šio įstatymo tikslas – nustatyti mėnesines pinigines išmokas, užtikrinančias minimalias pajamas asmenims, atitinkantiems šiame įstatyme nustatytas sąlygas neįgalumo, netekto darbingumo ir senatvės atvejais, taip pat mėnesines pinigines išmokas mirusiojo vaikams (įvaikiams). Teisę gauti šalpos neįgalumo pensiją turi asmenys, kuriems nustatytas sunkus, vidutinis ar lengvas neįgalumas (Šalpos pensijų įstatymo 5 str. 1 p.). Šalpos neįgalumo pensijos dydis, mokamas asmeniui su negalia, apskaičiuojamas, atsižvelgiant į asmens netekto darbingumo dydį procentais (Šalpos pensijų įstatymo 8 str.).

Remiantis Aprašo 3 punkto nuostatomis, laikantis Aprašo sąlygų, šalpos išmokos asmenims gali būti pristatomos tokiais būdais:

- pristatomos pagal išmokos gavėjo (toliau – gavėjas) nuolatinę arba faktinę gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikos teritorijoje (toliau – pristatymas pagal gyvenamąją vietą);
- išmokamos mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje (jos padalinyje) (toliau – išmokėjimas mokėjimo įstaigoje);
- pervedamos į gavėjo sąskaitą kredito unijoje (toliau – pervedimas į gavėjo sąskaitą kredito unijoje);
- pervedamos į gavėjo sąskaitą kredito (išskyrus kredito unijas), mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje (toliau – pervedimas į gavėjo sąskaitą).

Išmokos pristatymo būdą pasirenka gavėjas, laikydamasis Aprašo sąlygų (Aprašo 4 p.).

Išmokos, išmokamos mokėjimo įstaigoje, išmokamos gavėjui nuo 10 (dešimtos) iki 26 (dvidešimt šeštos) mėnesio dienos.

Tyrimo metu nustatyta, jog pagal Sutarties nuostatas Bendrovė įsipareigojo teikti pensijų ir kitų išmokų išmokėjimo mokėjimo asmenims (išmokų gavėjams) paslaugas pagal Fondo valdybos pateiktus elektroninius išmokų mokėjimo duomenis (Sutarties 1.2 p.). Pagal Sutarties 3.3 punktą, Bendrovė įsipareigojo užtikrinti, kad išmokų gavėjas turėtų galimybę pasiimti išmoką kiekvieną mėnesį bet kuriame Bendrovės mokėjimo punkte nuo 10 iki 26 mėnesio dienos. Sutarties 3.9 punkte nustatyta, jog, išmokant išmokas, išrašomas kvitas, spausdinamas dviem egzemplioriais, vienas kurių lieka Bendrovės darbuotojui, išmokėjusiam išmoką, kitas atiduodamas išmokos gavėjui.

Pagal Sutarties 3.11 punktą, išmokos mokamos gavėjui, pateikus pasą arba kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, pasirašiusiam išmokos išmokėjimo kvite bei parašiusiam gavimo datą. Išmoką išmokantis asmuo išmoka pinigus bei pasirašo išmokos išmokėjimo kvitą.

Išmokos gavėjas gali įgalioti kitą asmenį gauti jo išmoką (Sutarties 3.12 p.). Kai išmokos gavėju teisės aktų nustatyta tvarka paskiriamas globėjas, išmoką gali atsiimti globėjas, pateikęs savo asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir teismo nutartį (arba mero sprendimą (potvarkį), kuriuo jis paskirtas išmokos gavėjo globėju.

Sutartimi II, sudaryta tarp Bendrovės ir Fondo valdybos Kauno skyriaus, Bendrovė įsipareigojo kokybiškai ir laiku teikti pensijų ir kitų išmokų pristatymo gavėjams, gyvenantiems Kauno miesto ir kaimo gyvenamosiose vietovėse (Sutarties II 1.2 p.), paslaugas. Pagal minėtos sutarties 3.12 punktą, išmokos mokamos gavėjui, pateikusiam pasą arba kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, pasirašiusiam išmokos išmokėjimo kvite bei parašiusiam gavimo datą. Išmoką išmokantis asmuo išmoka pinigus ir pasirašo išmokos išmokėjimo kvite.

Remiantis Sutarties II 3.13 punkto nuostatomis, išmokos gavėjas gali įgalioti kitą asmenį gauti jo išmoką. Išmoka mokama pagal galiojantį įgaliojimą, išduotą teisės aktų nustatyta tvarka. Kai išmokos gavėjui teisės aktų nustatyta tvarka paskiriamas globėjas, išmoką gali atsiimti globėjas, savo asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir teismo nutartį [mero sprendimą (potvarkį), kuriuo jis paskirtas išmokos gavėjo globėju (Sutarties II 3.15 p.)].

Taigi, remiantis aptartomis teisės aktų bei sutarčių nuostatomis, šalpos išmokos Bendrovės skyriuose asmenims išmokamos, remiantis Fondo valdybos nustatyta tvarka pagal Bendrovės bei Fondo valdybos ir atitinkamų jos teritorinių skyrių sudarytas sutartis.

Pareiškėja skunde nurodo, kad jos sūnui (asmeniui, turinčiam negalia) viename iš Bendrovės skyrių atsisakyta išduoti jam priklausančią šalpos pensiją.

Kaip nustatyta iš tyrimo metu gautų Bendrovės rašytinių paaiškinimų, priežastis, dėl kurios Bendrovės darbuotojai atsisakė išduoti asmeniui su negalia jam priklausančią šalpos pensiją, buvo ta, jog paslaugos teikimo metu, t. y., asmeniui kreipusis į Bendrovės darbuotoją dėl šalpos išmokos išmokėjimo bei pateikus Lietuvos Respublikos pasą, paaiškėjo, kad pase nėra asmens parašo, t. y. pasas asmeniui išduotas be parašo. Bendrovė savo paaiškinimuose nurodė, jog šiuo atveju nebuvo galimybės patikrinti, ar asmens parašas išmokos (šalpos pensijos) išmokėjimo kvite sutampa su parašu asmens tapatybės dokumente.

Bendrovė teigė, kad, jai teikiant išmokų išmokėjimo paslaugą, ji privalo patikrinti, ar parašas asmens tapatybę patvirtinančiame dokumente bei išmokos išmokėjimo kvite sutampa. Bendrovė pažymėjo, jog turi pareigą atlikti naudos gavėjo (šalpos išmokos gavėjo) tapatybės patikrinimą Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo nustatyta tvarka, t. y., reikalauti iš naudos gavėjo (šalpos išmokos gavėjo) asmens tapatybę patvirtinančio dokumento, kuriame privalo būti asmens parašas. Kita vertus, minėtas įstatymas nustato, jog tam tikrais įstatymų nustatytais atvejais asmens tapatybės dokumente asmens parašas nėra privalomas (Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 9 str., 10 str.). Kaip minėta, pagal Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo 5 straipsnio 3 dalies nuostatas, asmeniui, kuris nesugeba pasirašyti dėl fizinės negalios arba yra neveiksnius, asmens tapatybės kortelė ar pasas gali būti išduoti be jo parašo.

Atkreiptinas dėmesys, jog specifinę šalpos išmoką Bendrovės skyriuose atsiimančių asmenų parašo, esančio asmens tapatybės dokumente bei išmokos išmokėjimo kvite, sutikrinimo tvarka nenustatyta nei Apraše, nei tarp Bendrovės bei Fondo valdybos ir Fondo valdybos Kauno skyriaus sudarytose sutartyje (atitinkamai Sutartyje bei Sutartyje II). Tai reiškia, jog reikalavimas Bendrovės

darbuotojams patikrinti, ar parašas išmokos išmokėjimo kvite bei parašas asmens tapatybės dokumente sutampa, Fondo valdybos teisės aktuose bei sutartyse nėra numatytas. Minėtose sutartyse pateiktas įpareigojimas Bendrovės darbuotojams, išduodantiems šalpos išmokas asmenims, užtikrinti, jog šalpos išmokėjimo kvite pasirašytą išmoką gaunantis asmuo.

Kaip nustatyta iš Pareiškėjos paaiškinimų, jos pilnamečio turinčio negalią sūnaus veiksnumas nėra apribotas, jis „pasirašo reikalingus dokumentus <...>, turi balsavimo teisę“.

Bendrovė 2020 m. sausio 8 d. gautame rašte nurodė, kad konsultavosi su išmoką paskyrusio subjekto (Fondo valdybos) atstovais bei išsiaiškino, jog, atsižvelgiant į tai, kad „paslaugos teikimo metu buvo pateiktas Lietuvos Respublikos piliečio pasas be asmens parašo, o išmokos gavėjui globa nėra paskirta, galima alternatyva – įgaliojimas <...> pašalpoms <...> gauti“.

Atkreiptinas dėmesys, kad tyrimo metu negauta duomenų apie tai, jog Bendrovės darbuotojams kilo pagrįstų abejonių dėl (*duomenys neskelbtini*) asmens tapatybės, t. y., kad, jam pateikus galiojantį asmens tapatybės dokumentą be parašo, nebuvo įmanoma asmens tapatybės nustatyti iš nuotraukos bei kitų asmens tapatybę apibūdinančių požymių (Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 9 str., 10 str.). Kaip jau minėta pirmiau, tais atvejais, kai asmuo dėl jo turimos negalios ar neveiksnumo negali pasirašyti asmens tapatybės dokumente, jis asmeniui išduodamas be parašo (Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo 5 str. 3 d.). Akcentuotina, jog nagrinėjamu atveju negalią turinčio asmens veiksnumas nėra apribotas. Tyrimo metu Bendrovė klausimo apie minėto asmens gebėjimą, atsiimant šalpos išmoką, pasirašyti išmokos mokėjimo kvite nekėlė.

Pažymėtina, jog Bendrovė kitų priežasčių, išskyrus parašo asmens tapatybės dokumente nebuvimą, dėl kurių asmeniui negalėtų būti išmokama jam priklausanti šalpos pensija, nenurodė, nors tokio parašo nebuvimas galimas pagal įstatyme nustatytas išimtis (Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo 5 str. 3 d.). Tyrimo metu nustatyta, jog aiškiai, raštu išreikšta pareiga Bendrovės darbuotojams sutikrinti asmens tapatybės dokumente bei išmokos išmokėjimo kvite esančius išmokos gavėjo parašus Fondo valdybos išduotuose dokumentuose nenustatyta, tačiau tokia praktika taikoma Bendrovės skyriuose, išmokant asmenims jiems paskirtas išmokas.

Akcentuotina, jog, kaip nurodė Bendrovė 2019 m. lapkričio 20 d. rašte, „su panašia situacija neteko susidurti anksčiau, nėra instrukcijų darbuotojams, kaip jie turėtų elgtis tokioje situacijoje“ (t. y. asmens dokumente nesant parašo). Taigi konkrečios tvarkos, kaip turėtų elgtis Bendrovė tokiu atveju, kai jos skyriuose išmokas atsiimantys asmenys pateikia galiojantį asmens dokumentą, kuriame nėra asmens parašo, nėra parengta. Kaip nustatyta iš tyrimo metu paaiškėjusių aplinkybių, situacija,

Pareiškėjos sūnui kreipusis į Bendrovės skyrių dėl jam priklausančios šalpos pensijos išmokėjimo, buvo sprendžiama Bendrovės darbuotojų nuožiūra, pensijų išmokėjimo tvarka buvo neaiški tiek Bendrovės darbuotojams, tiek pačiam negalia turinčiam asmeniui bei apsunkino šalpos pensijos atsiėmimą, pailgino jos išdavimo terminą.

Atkreiptinas dėmesys, jog tyrimo metu nustatyta, kad šalpos pensiją turinčio teisę gauti asmens veiksnumas apribotas nebuvo, o kliūtimi išmokėti asmeniui priklausančią šalpos pensiją Bendrovė nurodė parašo asmens tapatybės dokumente nebuvimą. Bendrovė teigė, jog tokiu atveju, nesant paskirto asmens globėjo, asmuo galėtų gauti jam priklausančią šalpos pensiją tik pasitelkęs atstovo pagalbą, t. y., atstovui Bendrovės darbuotojams pateikus įgaliojimą. Pažymėtina, jog minėtas aiškinimas vertintinas kritiškai. Vien parašo asmens tapatybės dokumente nebuvimas neturėtų būti priežastis vienareikšmiškai atsisakyti asmeniui su negalia asmeniškai išmokėti jam priklausančias išmokas. Kitų priežasčių, dėl kurių teisės aktų nustatyta tvarka turėjo būti ribojama asmens galimybė savarankiškai atsiimti jam paskirą šalpos išmoką, Bendrovė nepateikė (Lygių galimybių įstatymo 4 str.).

Pažymėtina, jog nagrinėjamu atveju šalpos pensiją turintis teisę gauti asmuo atsidūrė nepalankesnėje situacijoje nei kiti Bendrovės klientai, Bendrovės skyriuose atsiimantys jiems priklausančias išmokas, neturintys negalios, kadangi asmeniui su negalia buvo apribota galimybė atsiimti jam priklausančią šalpos pensiją.

Kaip konstatuota šiame sprendime, asmuo, kaip to reikalaujama Fondo valdybos bei Bendrovės sutartyse bei teisės aktuose nustatyta tvarka, pateikė galiojantį asmens dokumentą, jo veiksnumas nebuvo apribotas. Bendrovė nepateikė įrodymų, neteikė paaiškinimų, jog asmens kreipimosi į Bendrovės skyrių metu egzistavo kitos objektyvios aplinkybės, dėl kurių asmeniui negalėjo būti išmokama jo šalpos pensija (Lygių galimybių įstatymo 4 str.).

Nagrinėjamu atveju aplinkybė, jog asmens dokumente nėra asmens parašo, neturėtų būti kliūtis asmeniui su negalia savarankiškai atsiimti jam priklausančią šalpos pensiją Bendrovės skyriuose.

Atkreiptinas dėmesys, jog Bendrovė teigia, kad tuo atveju, jeigu asmeniui, turinčiam intelekto negalią, kurio veiksnumas nėra apribotas, nėra paskirtas globėjas, vienintelė galima alternatyva, sudaranti galimybę asmeniui gauti šalpos pensiją, – kitam asmeniui suteiktas įgaliojimas. Pažymėtina, jog Bendrovė nėra įgaliota spręsti atvejų dėl būtinybės asmenims, besikreipiantiems dėl išmokų gavimo, turėti globėją, nepaisant aplinkybės, kad asmeniui yra išduotas asmens tapatybės dokumentas be parašo (kadangi dėl turimos negalios asmuo šiame dokumente jo išdavimo metu pasirašyti negali (Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo 5 str. 3 d.).

Akcentuotina, jog kito asmens įgaliojimas atsiimti šalpos pensiją gali būti atliktas (sudarytas) tik savo veiksmų reikšmę bei prasmę suvokiančio asmens, todėl aiškinimas, kad, nesant asmeniui su intelekto negalia paskirto globėjo, jis galėtų išduoti įgaliojimą savo reikalams tvarkyti, vertintinas kritiškai.

Remiantis nurodytomis aplinkybėmis, konstatuotina, jog Bendrovė, atsisakydama išmokėti asmeniui su negalia jam priklausančią šalpos pensiją, neužtikrino Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte įtvirtintos pareigos visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokias pačias paslaugas ir tokiu būdu sudarė sąlygas netiesiogiai diskriminuoti asmenį, turintį negalią.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasis Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 3 punktu, 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Siūlyti Bendrovei ir Fondo valdybai keisti šalpos išmokų mokėjimo Bendrovės padaliniuose tvarką, sudarant sąlygas negalią turintiems asmenims, kurių asmens tapatybės dokumentuose nėra jų parašo, atsiimti išmokas Bendrovės padaliniuose, t. y., gauti Bendrovės teikiamas paslaugas.

2. Įpareigoti Bendrovės vadovą, Fondo valdybos administraciją išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti Lygių galimybių kontrolierių per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Bendrovės vadovą, Fondo valdybos administraciją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė